

Üst Bilişsel Farkındalık Ölçeği (ÜBFÖ-Ç) B Formu

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Üst Bilişsel Farkındalık Ölçeği (ÜBFÖ-Ç) B Formu*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32259>

Özet

Üst Bilişsel Farkındalık Ölçeği (ÜBFÖ-Ç) B Formu, ilk olarak yurt dışındaki geliştiren bir aracın Türkçe bağlamına uyarlanması halindedir. Bu ölçek, özellikle ilköğretim 3. ve 5. sınıfları arasındaki çocukların üst bilişsel farkındalık düzeylerini ve becerilerini değerlendirmek amacıyla tasarlanmıştır. Ölçeğin uyarlama ve psikometrik özellikleri, Sema Karakelle ve S. Saraç tarafından 2007 yılında detaylı bir geçerlik ve güvenirlik çalışmasıyla incelenmiştir. ÜBFÖ-Ç B Formu, tek boyutlu yapıyla 18 maddeden oluşmakta ve öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini ne ölçüde izlediklerini, planladıklarını ve değerlendirdiklerini belirlemeye yardımcı olmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Üst biliş, Bilişsel farkındalık, Çocuklar, Psikometrik, Ölçek, İlköğretim öğrencileri, Uyarlama, Metacognition.

Yazarlar

Sema Karakelle, S. Saraç.

Amaç

Üst Bilişsel Farkındalık Ölçeği (ÜBFÖ-Ç) B Formu'nun temel amacı, 3. ve 5. sınıf düzeyindeki ilköğretim öğrencilerinin üst bilişsel becerilerini geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçmektir. Bu ölçek, öğrencilerin öğrenme stratejileri hakkındaki bilgilerini ve bu stratejileri uygulama yeteneklerini değerlendirerek, eğitimcilerin ve araştırmacıların çocukların üst biliş düzeylerini anlamalarına olanak tanır.

Ölçeğin geliştirilmesi, özellikle bu yaş grubu için Türk kültürüne uygun standardize edilmiş bir değerlendirme aracı eksikliğini gidermeyi hedeflemiştir.

Yapı

Ölçek, bireyin kendi bilişsel süreçleri hakkındaki bilgisi ve bu süreçleri düzenleme yeteneği olarak tanımlanan üst biliş (metacognition) yapısını ölçmektedir. ÜBFÖ-Ç B Formu, tek bir boyut altında toplanan maddelerle, çocukların öğrenme görevlerine ilişkin planlama, izleme ve değerlendirme gibi temel üst bilişsel stratejilerini değerlendirir.

Yapısal olarak, ölçek öğrencilerin öğrenme ortamlarında kendilerine ne kadar farkındalıkla yaklaşıyorlar ve bilgiyi izleme süreçlerini ne kadar etkili yönettiklerini incelemektedir.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalışması, bu yaş grubundaki üst bilişsel becerileri değerlendirebilecek başka bir kararlaştırma aracı bulunmadığı için alt-üst grup yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu yöntem, ölçek toplam puanlarının ağırlık uçlarında yer alan grupların anlamlı bir şekilde ayrıştıp ayrıştımadığını incelemeyi içerir.

Analizde, toplam puanların alt ve üst %27'lik diliminde yer alan katılımcıların puanları arasında t-testi yoluyla fark olup olmadığı incelenmiştir. Sonuçlar, alt ve üst dilimler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir ($t_{302} = 38.75, p < .001$). Bu bulgu, ölçeğin üst bilişsel farklılık düzeyi yüksek olan öğrenciler ile düşük olan öğrencileri ayırt etme gücüne sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

Güvenirlilik

Güvenirlilik çalışmaları kapsamında, ölçeğin iç tutarlılığını belirlemek amacıyla Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. İlk test için bu değer .64 olarak bulunmuştur. Bu değer, sosyal bilimler araştırmaları için kabul edilebilir bir düzeyde iç tutarlılığı işaret etmektedir.

Ayrıca, ölçeğin zamana karşı kararlılığını ölçmek için üç hafta arayla test-tekrar test uygulaması yapılmıştır. Bu çalışmada, ÜBFÖ-Ç A formu için gerçekleştirilmişi olup, test-tekrar test korelasyon değeri .74 ($N = 356, p < .01$) olarak saptanmıştır. Bu yüksek korelasyon değeri, ölçeğin ölçtüğü yapıların zaman içinde istikrarlı olduğunu ve sonuçların tekrarlanabilirliğini desteklemektedir.

Faktör Analizi

Üst Bilişsel Farklılık Ölçeği (ÜBFÖ-Ç) B Formu, psikometrik incelemeler sonucunda **Tek Boyutlu bir yapı sergilemektedir. Ölçek, 18 maddeden oluşur ve tüm maddeler tek bir genel üst bilişsel farklılık faktörüne yüklenmektedir. Bu, ölçeğin çocuklarda üst bilişsel genel bir yapıyı bütüncül olarak ölçtüğünü göstermektedir.

Araç

Test Türü: Uyarılama

Format: 1 Boyut ve 18 Madde. 5'li Likert derecelendirme sistemi kullanılmaktadır.

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Çocuklar (İlkokul Öğrencileri)

Yaş Grubu: İlkokul 3. sınıf ile 5. sınıf öğrencileri.

Popülasyon Detayları: Geçerlik ve güvenirlik çalışması, 3. ve 5. sınıflar arasındaki öğrenciler üzerinde yapılmıştır (N=303+).

Test Metodolojisi: 5'li Likert tipi derecelendirme (1= asla - 5= her zaman). Yüksek puanlar yüksek üst bilişsel farkındalık işaret eder.

Anahtar Kelimeler

Üst bilişsel stratejiler, Bilişsel beceriler, T Testi, Test-tekrar test güvenirliği, Öz düzenleme.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlama: Sağlanan kaynakta mevcut değildir.

Kurum E-posta Adresleri: semakarakelle@gmail.com

Yazma Adresi: Sorumlu yazar: Sema Karakelle.

Çizimler, Ücret ve Test Yayıncılığı

Ölçek, 2007 yılında Karakelle ve Saraç tarafından yayımlanmıştır. Ölçeğin kullanımı için sorumlu yazar Sema Karakelle ile iletişime geçilmesi önerilmektedir. Sorumlu yazarın iletişim adresi: semakarakelle@gmail.com.

Orijinal makale, Türk Psikoloji Yazıları dergisinin 10. cildinde (Sayı 20) yayımlanmıştır.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: ust-bilissel-farkindalik-olcegi-ubfo-c-b-formu-toad.pdf

Kaynaklar

Karakelle, S. ve Saraç, S. (2007). Çocuklar için Üst Bilişsel Farkındalık Ölçeği (ÜBFÖ-Ç) A ve B formları: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 10(20), 87-103.

Makalenin tam metnine erişim için: turkpsikolojiyazilari.com

Üst Bilişsel Farkındalık Ölçeği (ÜBFÖ-Ç) B Formu Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmuş olup, hiçbir şekilde değiştirilmemiştir.

Tek Boyut ve 18 Madde

11. Madde: Önemli bilgileri çok dikkatli dinlerim.

ARABPSYCHOLOGY.COM